

Aszmann Ferenc fotókiállítása a debreceni Kölcsey Központban

A magyar fotóművészet világhírét többek közt olyan alkotók alapozták meg, mint Moholy-Nagy László, André Kertész, Robert Capa, Brassai és Escher Károly. Hogy mennyire élen voltunk ebben a műfajban, azt mindennél jobban Kincses Károly fotótörténész egyik tanulmányából tudjuk, miszerint a világon 1939-ben legtöbbet kiállító kétezzer fotográfusból ötven magyar volt. S az első húsz között, öt másik honfitársával együtt, Aszmann Ferenc (1907–1988) ugyancsak szerepelt.

Az amatőrként is profi látásmóddal dolgozó művésznak, akinek nevéhez a Debreceni Fotó Club (1931–1944) megalapítása is fűződik, hiába volt itthon és Nyugatra távozása után megannyi jelentős kiállítása – Debrecen (1940), Johannesburg (1954), Rio de Janeiro (1961), Bordeaux (1975), Budapest (1985) –, lassan feledésbe merült művészete. Mert képein fölöttébb adózott a romantikának? Mert applikált, több fölvetelt egymásra vetítő fotográfiáin – nem akármilyen szépségcentrum! – jobbra a nőknek, a női test bájának, kellemének, izgató tébolyának adózott? Fénnyel bizsergető plakát-magányában, mintha mindig ő lett volna a megvert, a vesztes, olyan terrénumot talált ki magának – és ezt következetesen, a szakma iránti alázattal meg is hódította –, amely ugyan nem ódzkodott a valóság, a nehezebb lélegzetű sors bemutatásától (a robotot és a háború borzalmait reveláló képei ilyenek: Kőfejtőben, Nehéz munka, illetve Ilyen a háború, Soha többé háborút), de az erő és a borzalom dinamikájával a költészetté emelt fénykép átszellemített légkörét szegezte szembe.

Szó se róla, a bikát szarvánál fogva megállítani (leteperni?) akaró férfit úgy ábrázolja – minő küzdelemben szépült oválist ír le a két szarv és a két megfeszült kar rajzolata –, hogy kétség nem fér annak világlebíró voltaához. A Küzdelem az óriással szerkezeti invenciója révén, robbanásig feszült a helyzet (élethalálharc) kiemelkedik az életműből. Itt nincsen se montázsról, se összekomponáltságról szó, csak bizarr nézőpontról. A hatásmechanizmust ez erősíti. Ha a

feléje közelítő szürke marha gulya a fotográfust föl akarja falni, elébe megy a borzalomnak. Amely a pillanat drámaisága miatt úgy rögzítődik, hogy Hortobágy valósága a rettenetet szinte égi valóságává változtatja. Ám van úgy, hogy az Isten ekéjével hasított föld épp a szántásnak nekifeszülő jószág jelenlétével szentelődik meg (a hatalmas állat hegytömege mögött elvész a földműves – Szántás magyar szürke marhával).

Exkluzív látásmód? Inkább töretlen vágyakozás a megfoghatatlannak tetsző, ám őt egész életében izgató szépség iránt. Amely megnyilvánulhat egyetlen, hatsoros nyakéket viselő, illetve egy rózsaszál mögé búvó női arcban (Yara, Emlékezés), valamely bibliai parafrázisnak nem eléggé erős, ám a virágokkal keretezett tisztáson legelő állatokban (Húsvéti bárányok). S nem utolsósorban abban a pózban, amely a hatalmas háttér-arcú (Krisztussal?) szemben lehajtott fővel álló kicsiny alakot jellemzi (Káin és Ábel).

Aszmann Ferenc, mert fotói szépségének belülről irányított törvénye van, nem fél az érzélgősségtől, a romantikus túlhajtásoktól. Ha a kisgyerek elvész a világmindenségben, nem átallja egy irdatlan kötömeg magasságával és súlyával szembesíteni (Ki vagy te?), s ha úgy érzi, hogy a 130. zsoltár szavával bűnbocsánatot kell gyakorolnia, szívesen él átszellemült montázképének tisztító hatásával (De Profundis) – képünkön ez látható. Sokszor a szerkezeti bravúrként is jellemezhető fényoázisokkal (Érzelmek zuhataga), illetve az abszurditásig növelő rettenetgesztussal, az éj sötétjéből világító szemekkel mint háttérrel (Téboly) éri el, hogy mindannyiszor meghökkentő látásmódjában ott leledzik exkluzív érzésvilága is.

A tárlat fotóinak nagy része, nem akármilyen szépségkeresés, a NŐ megdicsőítéséről szól. Az akár furcsa testhelyzetben is fölfedezhető poétikumról – a Végtelen tenger balettcipős, extázisban táncoló nőjét a hullámozó víz fényhulláma emeli ünnepi környezetbe –, a férfit csaknem megsemmisítő hatalmas szem jóssággal fenyegető varázsáról (Hipnózis). A Kínszenvedést a testek különös kalligráfiája – a fekvő férfi fölfelé néző arca az aktoktól esik révületbe – teszi a kompozíció leleményével széppé. A Párbaj plakátizálású hatalmas női arca előtt a nő elérhetőségéért karddal egymásnak eső két férfi pedig mi mást szimbolizálna, mint a szépség birtoklásáért erősödő férfibátorságot. A fotográfus megannyi címvallomása (Vágyakozás I–II., Illúzió), hát még a kompozíciók sugallata, egyfajta, sosem szégyellt, sosem takart érzelmekiszülés. Vagyis egyetlen szív dobog a negatív montázsokat, applikált érzelmefutamokat nyíltan lobogtató képekben.

A százöt évvel ezelőtt született Aszmann Ferenc festői karakterét – a fényképezés mellett festészettel is foglalkozott – és sportemberi nagyságát is (kitűnő sportlövő volt) lehetne méltatni, ám elég életművének központi tengelyét, a fotót fölillantani, hogy megbizonyosodjunk a teremtő szellem értékéről, amely hagyománykincsnek sem utolsó.

Az izgató szépség romantikája

Írta: Szokolczay Lajos

2017. július 06. csütörtök, 22:10 -

Szokolczay Lajos